

17. K vybraným otázkám obchodního zastoupení

Radek Ruban

ÚVODEM

Obchodní zastoupení není v tuzemské právní kultuře institutem nikterak novým. Navzdory tomu však bližší zkoumání tohoto smluvního typu zůstává stranou zájmu odborné veřejnosti. Do dnešního dne bylo v „českých právních vodách“ publikováno jen několik časopiseckých statí, které se obchodního zastoupení dotýkají;¹ nemluvě o úplné absenci monografie, která by tuto oblast komplexněji mapovala. Bylo by přitom mylné domnívat se, že nezájem doktríny je odrazem nezájmu praxe. Obchodní zastoupení není ani zdaleka smluvním typem, který by nebyl využíván. Tím spíše pak nezájem odborné veřejnosti překvapuje.

Abych nepříznivý trend alespoň v mezích vlastních možností zvrátil, dovoluji si nabídnout několik myšlenek a poznámek, které se obchodního zastoupení dotýkají. Nemám přitom v úmyslu zabývat se v parciálních otázkách ničím menším, než je bližší zkoumání tří vybraných okruhů dotýkajících se samotného vymezení tohoto smluvního typu. Ačkoli by se přitom mohlo zdát, že jde o téma vyčerpané, není tomu tak (o čemž vypovídá judikatura).²

Cílem této stati je tedy blíže analyzovat otázku vztahu tuzemské úpravy obchodního zastoupení k právu evropskému, zabývat se postavením

1 1) Černošlák, J. Obchodní zastoupení zahraničních osob v České republice. Právo a podnikání. 1993, č. 3. s. 25-28. 2) Bělohávek, A. Vzor smlouvy o obchodním zastoupení. Právní rozhledy. 1994, č. 5. s. 105-111. 3) Tomsa, M. Smlouva o obchodním zastoupení. Obchodní právo. 1994, č. 10. s. 2-10. 4) Švarc, Z. Měsíční smlouva, komisionářská smlouva, smlouva o zprostředkování, smlouva o obchodním zastoupení. Ekonomický a právní poradce podnikatele. 1995, č. 10, 11. s. 191-208. 5) Tomsa, M. Smlouva o obchodním zastoupení. Obchodní právo. 2001, č. 11. s. 2-10. 6) Němeček, P. Zamyšlení nad § 652 odst. 2 ObchZ a 55 ObčZ. Právní rozhledy. 2005, č. 12. s. 442-446. 7) Ducháček, L. Komparativní studie: Smlouva o obchodním zastoupení v české a německé právní úpravě. Právní rádce. 2010, č. 2. s. 14-21.

2 1) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5186/2009 (nepublikované). 2) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4818/2010 (nepublikovaný). 3) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2093/2009 (nepublikované). 4) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1877/2009 (nepublikované). 5) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2093/2009 (nepublikované), resp. v téže věci usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. II. ÚS 3107/09 (nepublikované).

právnícké osoby coby obchodního zástupce, resp. v této souvislosti poukázat na úskalí požadavku nezávislosti. Text přitom nemá sloužit jako repetitorium dříve vyřčeného, nýbrž spíše jako počáteční nástin úvah a témat, o nichž v tuzemské právní nauce prozatím pojednáváno nebylo. Sluší se podotknout, že vzhledem k aktuálnímu vývoji právního řádu již zcela abstrahuji od úpravy obsažené v ObchZ a soustřeďuji se pouze na analýzu dotčených ustanovení NOZ.

(EURO)KONFORMNÍ VÝKLAD TUZEMSKÉ ÚPRAVY

Obchodní zastoupení je krom vnitrostátních předpisů normováno též komunitární, resp. unijní úpravou. Považuji tedy za vhodné tuto stať uvést pojednáním, které má objasnit, do jaké míry se obě úpravy překrývají, resp. jak dalece vykládat příslušné národní pojmy ve světle evropských předpisů.

Pro vymezení smluvního typu, ale i rozsahu aplikace komunitární, resp. evropské úpravy, je stěžejní definiční čl. 1 odst. 2 směrnice Rady o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (dále jen „směrnice“).³ Toto ustanovení vypočítává, kdo se pro účely směrnice obchodním zástupcem rozumí, resp. osobu obchodního zástupce v unijním rozměru definuje, čímž implicitně stanovuje, ke kterému okruhu subjektů má být harmonizace vztažena.

Jistá obtíž spočívá v tom, že národní úprava se s komunitárním vymezením osoby obchodního zástupce zcela neshoduje. Zatímco totiž směrnice hovoří o „[...] osob[ě], která je jako nezávislý zprostředkovatel trvale pověřena sjednávat prodej a nákup zboží pro jinou osobu [...] nebo sjednávat a uzavírat tyto obchody jménem a na účet zmocnítele [...]“,⁴ nový občanský zákoník vnímá obchodního zástupce jako nezávislého podnikatele, který „[...] pro zastoupeného [dlouhodobě vyvíjí] činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k ujednání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet [...]“.⁵ Ve smyslu směrnice je tak obchodním zástupcem osoba, která trvale sjednává či jménem a na účet zastoupeného uzavírá obchody spočívající v prodeji a nákupu zboží, kdežto v mezích národní úpravy jsou obchodními zástupci pouze

3 Směrnice Rady ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (86/653/EHS), Úř. věst. L 382, 31. 12. 1986, s. 17-21.

4 Čl. 1 odst. 2 směrnice.

5 § 2483 odst. 1 NOZ.

